

Ett grönt Gävleborg är möjligt!

Regionpolitiskt program 2026-2030

Miljöpartiet de gröna Gävleborg

antaget 2025-22-23

De pågående globala kriserna innebär att samhället måste ställa om. Världen har enats om FNs globala mål för hållbar utveckling - Agenda 2030. Gävleborg ska förverkliga Agenda 2030. Förverkligandet måste inkludera alla, från myndigheter till företag, ideella krafter och individer.

Omställningen till ett grönt samhälle behöver ske nu och det kräver en stark grön kraft. Det finns många utmaningar men också många möjligheter. Det här är våra politiska idéer och förslag för en hållbar utveckling i Gävleborg, allt grundat på våra tre solidariteter;

- solidaritet med djur, natur och det ekologiska systemet
- solidaritet med kommande generationer
- solidaritet med världens alla människor

I det här programmet beskriver vi vad Miljöpartiet de gröna vill uppnå på regional nivå. Vår förmåga att driva frågorna handlar om vilket väljarstöd vi får men också om vår möjlighet att samverka med andra partier.

Vi tror på ett Gävleborg där människorna, naturen, djuren och världen runt omkring lever i samklang. Där vi inte utnyttjar varandra eller andra för att utvecklas, utan där jämlikhet, jämställdhet och hållbarhet är styrande. Vi vill att Gävleborg ska vara ett län som går före i den gröna omställningen. En varsam grön omställning som inte hotar den biologiska mångfalden på vår sköra och ändliga planet. Vi är övertygade om att ett ekologiskt hållbart samhälle också skapar möjlighet till ett gott liv för människor i hela Gävleborg, såväl i staden som skogs- och landsbygd, kust och skärgård.

Vården behöver förändras, i Gävleborg och i Sverige. Folkhälsa, förebyggande vård och helhetssyn är viktiga grundstenar i den gröna vården. En fungerande primärvård nära människorna är centralt för att möta människors vårdbehov i tid och på rätt nivå. Patienter ska mötas av en profession som har en öppen och prestigelös dialog med varandra och med patienten. En jämlik vård är en vård som är anpassad efter dig. Alla behöver vara trygga i att vården är tillgänglig.

Ett förnybart och giftfritt Gävleborg kan skapas genom satsningar på förnybar energi, laddinfrastruktur, utfasning av kemikalier, bättre kollektivtrafik och flera cykelstråk. Gävleborg behöver bli mer självförsörjande, resilient och skapa fungerande kretslopp av resurser. Det handlar om så mycket, kortare transporter, bättre djurhållning, arbetstillfällen och lokal ekonomi. Och om att tillvarata landsbygdens, kusten och skärgårdens goda förutsättningar att producera mat och energi. Vår planet är ändlig och kan inte fortsätta att plundras på råvaror för obegränsad tillväxt.

Det gröna samhällsbygget berör och behöver alla människor. Öppna dialoger, levande politisk debatt och engagerade medborgare skapar mer delaktighet kring de politiska besluten. Ekonomiska och sociala klyftor behöver utjämnas. Satsningar på utbildning, bildning och kultur bidrar till en ökad förståelse för individ och samhälle.

Människan	3
1.1 Fördjupa och utveckla demokratin	3
1.2 Lika möjligheter fast vi är olika	3
1.3 Tillgänglig kultur som utvecklar och inspirerar	4
1.4 Bildning och lärande genom hela livet	5
1.5 Barn, unga och äldre är viktiga samhällsbyggare	6
 Hälsa och vård	 7
2.1 Hälsa är grunden för ett bra liv	7
2.2 Stärkt primärvård – god och nära vård för alla	8
2.3 Vård på individens villkor	8
2.4 God och tillgänglig vård i hela länet	9
2.5 Akutsjukhus och slutenvård i Gävleborg	10
2.6 Främja psykisk hälsa	11
2.7 Ökat samarbete kring våld och missbruk	12
 Miljön	 13
3.1 Region Gävleborg ska ställa om	13
3.2 Giftfri miljö	14
3.3 Grön energiomställning i Gävleborg	15
3.4 Resor och transporter i ett grönt Gävleborg	16
3.5 Enkel, bekväm och prisvärd kollektivtrafik i hela länet	17
 Regional utveckling i Gävleborg	 18
4.1 Regional utveckling inom ramen för Agenda 2030	18
4.2 Hushållning med mänskliga resurser	18
4.3 Morgondagens näringsliv har många gröna företag	19
4.4 Alla behövs för framtidens hållbara arbetsmarknad	20
4.5 Region Gävleborgs ekonomi för en hållbar utveckling	21
4.6 Bättre arbetsvillkor för Region Gävleborgs medarbetare	21
4.7 Vinster i välfärden	22
 Resiliens och beredskap	 23
 Gävleborg i världen	 25

1. Människan

Människan är en kreativ och empatisk varelse som vill och kan ta ansvar

I vårt gröna Gävleborg finns goda möjligheter att leva, växa och utvecklas. Människor i alla åldrar känner sig delaktiga i samhället. De har makt och förmåga att själva forma sina liv. Olikheter ses som tillgångar. Kultur och natur stärker människors hälsa och livskvalitet. Satsningar på jämlikhet, folkhälsa, kultur och utbildning motverkar ekonomiska och sociala skillnader.

1.1 Fördjupa och utveckla demokratin

- Vi vill demokratisera Gävleborg och öka människors delaktighet
- Vi vill utveckla dialogen med alla Gävleborgare
- Vi vill att Gävleborg blir en region där 16-åringar får rösta
- Vi vill utifrån demokrati och jämlikhet att regional och kommunal service ska vara likvärdig och lättillgänglig i vår region.

En viktig del av en god folkhälsa är delaktighet och inflytande. Delaktiga medborgare förutsätter lättillgänglig information, en levande politisk debatt och öppna sammanträden. Civilsamhället är en viktig del av ett levande demokratiskt samhälle och behöver vara en naturlig del av beslutsfattandet. Region Gävleborg ska bli bättre på att involvera fler i sitt arbete, såväl individer som föreningar och företag.

Demokratin i länet behöver fördjupas. Nya demokratiska metoder behöver utvecklas och fler människor behöver involveras i de demokratiska besluten. Det ska finnas likvärdiga förutsättningar att delta i det politiska arbetet för den som bor i länets yttre områden som för den som bor i dess centralorter.

De som berörs av beslut ska ges möjlighet att påverka dem. Det gäller självklart även barn och ungdomar. Barn och unga ska ha större möjlighet att påverka och delta i bygget av framtidens samhälle. Gävleborg bör bli en pilotregion där rösträttsåldern sänks till 16 år. Det kan göra att unga tas på större allvar och uppmuntras att delta i samhällsdebatten i större utsträckning.

Vi vill se en ökad prioritering av landsbygden och tror oss veta att det är vägen till att få en ökad inflyttning till vår region. Vi lägger stor vikt vid att bevara den kommunala och regionala service i alla våra kommuner och förbättra där så behövs.

1.2 Lika möjligheter fast vi är olika

- Vi vill att alla människor ska bemötas med respekt och värdighet
- Vi vill att alla politiska beslut ska beakta jämställdhet och jämlikhet
- Vi vill att vården, kulturen och kollektivtrafiken är tillgänglig
- Vi vill att Gävleborg välkomnar människor från hela världen

Olikheter berikar och gör människor mer empatiska och kreativa, vilket utvecklar samhället i en positiv riktning. Möjligheten för alla, oberoende av funktionsvariationer, att vara delaktiga i samhället ska utökas. Det ger ett mera öppet och tillåtande samhälle samtidigt som fler får en starkare ställning. Normer måste vidgas samtidigt som det praktiska och tekniska behöver stötta istället för att stjälpa. Brist på jämställdhet och jämlikhet liksom ekonomisk utsatthet begränsar människors fria val, vilket kan påverka hälsa, välbefinnande och livskvalitet. Klyftorna behöver minska i Gävleborg. Jämställdhet och jämlikhet måste genomsyra alla beslut i bygget av ett samhälle.

Ett genus- och jämställdhetsperspektiv ska genomsyra alla verksamheter i Region Gävleborg, från hälso- och sjukvården till kollektivtrafiken. Könsuppdelad statistik och jämställdhetsbokslut i vården behövs för att synliggöra och komma tillrätta med problemen att medborgare behandlas olika beroende på kön. Region Gävleborgs arbete med HBTQ-certifiering ska återinföras. Region Gävleborgs jämlikhetsarbete ska aktivt arbeta för att uppmärksamma dels de fem nationella minoriteterna – judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar – och deras rätt till sina språk och kulturer, dels de fem historiska minoritetsspråken – finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Arbetet måste ske tillsammans med de nationella minoriteterna, med bärarna av minoritetsspråken samt länets kommuner.

För att göra tillgängligheten och bemötandet bättre i välfärden är det viktigt med samverkan mellan Region Gävleborg och kommunerna. I Gävleborg ska det offentliga rummet vara utformat så att alla kan vara delaktiga i samhället på sina egna villkor. Personers olika förutsättningar ska inte påverka tillgängligheten till Region Gävleborgs verksamheter. Information om Region Gävleborgs verksamheter ska finnas tillgänglig på flera språk.

Vi tror inte på länders, regioners eller kommuners rätt att välja sina invånare. Vi tror på människors rätt att välja var de vill bo. Alla människor ska välkomnas med öppenhet, solidaritet och medmänsklighet, inte med en tvingande assimileringspolitik. Gävleborg har plats för fler människor. Region Gävleborgs arbete för hållbar regional utveckling innebär att människor från Stockholm, Säfte eller andra platser i världen ska kunna skapa sig ett liv i länet.

1.3 Tillgänglig kultur som utvecklar och inspirerar

- Vi vill att den regionala kulturen berikar och utvecklar
- Vi vill att den regionala kulturen och konsten ska vara tillgänglig för alla i hela länet
- Vi vill att kulturarbetare ska kunna verka och utvecklas i hela länet
- Vi vill att alla barn ska ha möjlighet att uppleva och skapa kultur
- Vi vill öka kulturens användning i välfärden

Kultur stimulerar människors kreativitet, utveckling och förmåga att tänka fritt och att skapa. Det är kulturen som bär berättelsen om oss själva. Om vi ska veta vilka vi är och vill vara behöver vi prata om människors plats i samhället, just nu men också historiskt och i framtiden. Kulturens syfte är att synliggöra oss som individer, inte som konsumenter och produktionsenheter. Kultur gör det möjligt att undersöka och reflektera kring samhällsfrågor, utmaningar, lösningar och dystopier.

Det ska vara möjligt att ta del av kultur oavsett om en bor på landsbygd eller i staden. Även Region Gävleborgs offentligt finansierade kultursatsningar ska finnas i hela länet. Möjligheterna att ta del av kultur på distans och kollektiva kommunikationer till kulturverksamheter ska förbättras. I kulturella sammanhang möts människor och positiva förändringar kan ske utifrån att kommunikationen stärks och vi som individer känner oss starkare.

Den av Region Gävleborg finansierade kulturproduktionen ska ske över hela länet. Länets kulturinstitutioner behöver decentraliseras. Det ska finnas möjlighet för konstnärer och andra kulturarbetare att leva och verka i hela länet. Närhet skapas framförallt i det dagliga mötet.

Människor ska ha tillgång till olika sorters kultur, kulturopplevelser och ett eget skapande. Det är särskilt viktigt att barn och ungdomar har det, oberoende av föräldrarnas ekonomi, bakgrund och intresse. Kulturen är en viktig plattform för människor att mötas. Alla människor ska känna sig delaktiga och bemötas med glädje, respekt och kunskap. Vi vill värna och utveckla regionens breda kulturarv, vilket bärs av tanken och kropparnas skapande. Vi vill värna utövande av traditionell kultur och hantverk, ett kulturarv som bevaras genom utövande och utveckling.

Kultur har positiva effekter på människors hälsa och välmående och är en självklar del av livet. En god hälsa måste utgå från hela människan och välfärden ska bli bättre på att inkludera kultur i bland annat vård och omsorg. Ett rikt kulturliv har ett värde i sig, men det är också en viktig del i den regionala utvecklingen. Genom att ta del av kulturopplevelser tillsammans med andra, eller genom att själv utöva kultur, stärks såväl individ som kollektiv. Kulturutbudet ska skapa förutsättningar för en utvecklande, inspirerande region som ger människor modet att pröva något nytt. Kultur är samtidigt ett viktigt verktyg för den gröna omställningen.

1.4 Bildning och lärande genom hela livet

- Vi vill göra det möjligt för alla i hela länet att utbilda och fortbilda sig
- Vi vill stärka folkhögskolorna och studieförbundens arbete för livslångt lärande
- Vi vill att Region Gävleborg utvecklar samarbetet med Högskolan i Gävle och andra lärosäten
- Vi vill satsa på utbildningar som främjar en grön omställning

Det ska vara enkelt för alla människor att lära genom hela livet. Nya arenor och verktyg för folkbildning och kommunikation behöver utvecklas. Det ska vara möjligt att studera i hela länet utan att tvingas flytta. Särskilt viktigt är förenklade möjligheter till en mångfald av utbildningar för att höja utbildningsnivån i länet. Region Gävleborg behöver satsa på förbättrade möjligheter till utbildning, arbete och kultur på distans.

Region Gävleborgs folkhögskolor samt studieförbund ska vara utbildningsaktörer och bärare av bildning och kultur i sina närområden, de är viktiga arenor för hållbara och rättvisa samhällen. Utbildningarna ska beakta de behov som finns i samhället och samtidigt ge människor nya möjligheter i livet. Folkhögskolorna ska användas mer i arbetet med en effektiv integration där förstärkt språkundervisning och validering är viktiga inslag. Folkhögskolorna ska samarbeta med kommuner, föreningar, kulturliv och näringsliv. Region Gävleborg ska främja även grundskolans utveckling, för att möjliggöra god utbildning i hela länet. Samverkan mellan skolor är viktig för att både utveckla praktikplatser, nya program/kurser och samordning mellan program.

Högskolan i Gävle är en stark aktör för att bidra till länets utveckling genom innovation, miljöteknik och hållbar utveckling. Det är viktigt att Region Gävleborg utvecklar sitt samarbete med akademiska lärosäten inom och utom länet.

För att klara av omställningen till ett samhälle som löser vår tids stora utmaningar behövs utbildningar som ger människor redskap för förändring. Utbildningar som utvecklar människors kunnande inom omställning till ett fossilfritt och resurssnålt samhälle med en högre grad av självförsörjning samt småskalig- och lokal produktion. Kunskaper som möjliggör en grön omställning behöver ingå i alla utbildningar.

1.5 Barn, unga och äldre är viktiga samhällsbyggare

- Vi vill att politiska beslut i högre utsträckning integrerar barnrättsperspektivet
- Vi vill att alla barn och unga ska ha möjlighet att forma sina egna liv
- Vi vill att Region Gävleborg verkar för att alla barn får bra uppväxtvillkor
- Vi vill att äldres kompetens och erfarenhet ska tas tillvara

Barn och unga är en viktig resurs för samhällsutvecklingen. Deras röster behöver höras och de ska känna sig delaktiga i samhället. Barn och unga är ingen enhetlig grupp. De behöver kunna forma sina liv tillsammans med nära vuxna. Region Gävleborg behöver utveckla fler verktyg och metoder för att barn och ungas perspektiv ska finnas med i beslutsfattandet. Det är viktigt för att Region Gävleborg ska leva upp till Barnkonventionen.

I skolan ska elever stimuleras att delta i samhällsdebatten, påverka sin egen livssituation och få verktyg att fungera som aktiva samhällsmedborgare. Undervisning i hållbar utveckling har aldrig varit viktigare.

För att förebygga social och ekonomisk marginalisering i framtiden kan utökade satsningar under de tidiga uppväxtåren göra stor skillnad. Det leder till minskat lidande för de yngre och minskade kostnader för samhället. Region Gävleborg bör tillsammans med kommunerna göra folkhälsosatsningar för att stärka barns och ungas uppväxtvillkor och motverka segregation. Genom sociala investeringar, projekt, dialoger, samverkan och på andra sätt ska Region Gävleborg arbeta för att alla barn får en bra start i livet.

Äldres kunskaper och erfarenheter är viktiga för samhället. Många människor är idag friska allt längre vilket är en stor samhällsresurs. I yrkeslivet, politiken, frivilligsektorn, det privata och föreningslivet gör många äldre viktiga insatser, inte minst för en grön utveckling. Arbetet med den gröna folkhälsan innebär ett större fokus på förebyggande metoder. För att nå en jämlik hälsa måste äldres behov tas på allvar i utformningen av samhället.

2. Hälsa och vård

I vårt gröna Gävleborg skapas frihet och trygghet genom en fungerande välfärd.

Vi vill skapa ett samhälle där god folkhälsa utgör grunden, där solidaritet och människors förmåga att kunna leva ett gott liv stärks. Hälsovården genomsyras av en helhetssyn på människan och våra behov av goda livsmiljöer och förebyggande insatser.

2.1 Hälsa är grunden för ett bra liv

- Vi vill att större fokus läggs på hälsofrämjande åtgärder
- Vi vill att människors ekonomiska och sociala villkor, allas delaktighet i samhället samt uppväxtvillkoren för barn och unga prioriteras i folkhälsoarbetet
- Vi vill att kulturens och naturens läkande kraft ska nyttjas mer i det förebyggande, läkande och rehabiliterande arbetet
- Vi vill att kunskapen om grön rehabilitering stärks inom Region Gävleborg

Att prioritera människors hälsa är att prioritera mycket mer än operationssalar och vårdavdelningar. Hälsa handlar bland annat om livsvillkor, om utformning av bostadsområden, om minskade sociala och ekonomiska klyftor samt om barns och ungas uppväxtvillkor. Grunden för det är solidaritet, jämlikhet, jämställdhet och delaktighet. I ett jämlikt samhälle har individer bättre förutsättningar att göra hälsosamma livsval. Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande åtgärder måste prioriteras. Ett giftfritt samhälle lägger grunden för ett friskt och hälsosamt liv.

Människors ekonomiska och sociala villkor, delaktighet i samhället samt de villkor barn och unga har när de växer upp är grunden för ett framgångsrikt folkhälsoarbete. Kultur och natur är viktiga delar i en grön folkhälsa. Folkhälsoarbetet ska följa människor genom livet, och anpassas efter individers och gruppers utmaningar. Samhället ska underlätta och stödja individers egen kraft till ett gott liv samt hälsosamma och sjukdomsförebyggande livsval.

Naturens läkande förmåga är avgörande för främjandet av god hälsa. Grön hälsa handlar om att inkludera fler perspektiv i vård-, rehabilitering- och folkhälsoarbetet. Perspektiv som att djur kan ge mening åt deprimerade och ge stimulans till fysisk aktivitet. Perspektiv som att recept på fysisk aktivitet samt kultur och natur kan vara viktigare än fler mediciner. Kultur har en ofta förbisedd positiv effekt på hälsan. Utsikt över en grön natur är mer läkande än en över en grå vägg. Vistelse i terapiträdgårdar kan vara effektivt för läkning, habilitering och rehabilitering. Användandet av dessa alternativ eller komplement till läkemedel ska fortsätta att utvecklas och vara subventionerad av Region Gävleborg.

Hälso- och sjukvården behöver bli bättre på att inkludera naturens och kulturens läkande och rehabiliterande förmåga. Det handlar om synliggörande och utbildande insatser för medarbetare inom vården, administratörer, arkitekter, samhällsplanerare och inte minst politiker. Region Gävleborg ska ta tillvara de möjligheter som finns för att delta i utvecklingsarbetet och aktivt delta i forskningen kring grön rehabilitering.

2.2 Stärkt primärvård – god och nära vård tillgänglig för alla

- Vi vill utveckla den nära vården för att öka tillgänglighet och trygghet i hela länet
- Vi vill att Region Gävleborg når det nationella målet om en fast läkarkontakt för alla
- Vi vill säkerställa en god arbetsmiljö och arbetsvillkor på länets hälsocentraler

Primärvården är navet i sjukvården, där människor i länet har sin nära tillgänglighet till god och nära sjukvård. Alla ska känna sig trygga i att den nära vården finns när den behövs, det gäller allt från barnavårdscentralens viktiga arbete till att avancerad vård i hemmet fungerar vid svår sjukdom. Alla människor i länet ska ha tillgång till vård på lika villkor. Primärvården ska finnas i närsamhället och kunna stärka hälsan hos alla.

Primärvården lider av att många primärvårdsläkare (allmänläkare) går i pension eller väljer att sluta, vilket ökar en redan ansträngd arbetsbelastning för de som är kvar. Det nationella målet på en fast läkarkontakt i primärvården per 1100 invånare för ökad kontinuitet mellan läkare och vårdtagare är mycket långt från verkligheten i Region Gävleborg. Det slår särskilt hårt i en region med fler äldre och därmed fler multisjuka. Det gör arbetsvillkoren mer utmanande på vårdcentralerna i länet och försvårar rekryteringen av nya allmänläkare.

Region Gävleborg måste anta en samlad plan för att utbilda och rekrytera tillräckligt med allmänläkare till länets vårdcentraler för att nå det nationella målet senast till 2035. För det måste avsättas tillräckligt med ekonomiska resurser liksom göras en seriös satsning på förbättrad arbetsmiljö och arbetsvillkor på länets vårdcentraler. Ansvar och styrning behöver decentraliseras med sikt på reellt medarbetarstyre och självstyrande enheter. Till det hör att stärka tilliten till den lokala professionens förmåga att styra sitt arbete.

2.3 Vård på individens villkor

- Vi vill att sjukvården förändras så att hela människan står i centrum
- Vi vill att vårdmiljön främjar god hälsa och tillfrisknande
- Vi vill att vård och omsorg för äldre ska ske på individens villkor
- Vi vill värna individens möjligheter till eget val av vård och vårdgivare

Miljöpartiet värnar alla människors rätt att åtnjuta bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa. För att uppnå detta behöver sjukvården förändras i grunden. Den behöver se hela människan. Frågeställningen ”Vad är det som gör människor friska?” ska vara ständigt närvarande. Sjukvårdens olika aktörer behöver prata mer med varandra och med patienten på ett öppet, kompetent och prestigelöst sätt. Vården ska bygga på patientens behov och fokusera mindre på administrativa och akademiska gränser. Anhöriga ska involveras i den utsträckning som patienter önskar. Jämlikhets-, mångfalds- och jämställdhetsperspektiv måste inkluderas i vårdens utveckling.

Patienterna i framtidens sjukvård ska känna sig trygga, delaktiga och omges av professioner som samverkar. Miljön kring patienten ska så långt som möjligt vara en läkande miljö med natur, kultur och mänsklig värme utan stress. Det ska finnas en medvetenhet om hur miljön kan antingen bidra till eller motverka tillfrisknande. Patientens egna resurser ska tas till vara. Promenader, kost och utevistelser behöver vara en del av vården.

Den ökande andelen äldre i befolkningen ställer nya krav på vård och omsorg. Vården behöver i större utsträckning organiseras utifrån kunskap om åldrandet. Liksom alla andra är äldre personer unika och deras egna önskemål och perspektiv ska stå i fokus. Den vård och omsorg som behövs ska utgå från personens situation och önsksningar. Bemötandet är centralt; respekt och empati är självklara utgångspunkter. Vård- och omsorgsansvaret ska inte läggas på anhöriga. De anhöriga som vill och kan vårda närstående är viktiga och ska få det stöd de behöver.

Hälsovalssystemet ger patienter en valfrihet att välja utförare och behandlingsmetod. Hälsovalet behöver fortsätta utvecklas så att patienters behov och önskemål sätts i främsta rummet. Ingen individ ska behöva vänta på vård inom den offentligt finansierade vården, bara för att någon annan har en sjukvårdsförsäkring eller själv kan betala för vården. Det är viktigt att se över villkoren i hälsovalet så att de inte missgynnar offentliga, privata eller ideella aktörer. En bredd av aktörer kan möjliggöra egna val av både vårdgivare och behandlingsmetoder, men samhället behöver säkerställa allas rätt till vård efter behov.

2.4 God och tillgänglig vård i hela länet

- Vi vill att vården ska organiseras utifrån den unika människans behov
- Vi vill att språk, kön, funktionsvariationer och ekonomi aldrig är ett hinder för en god vård
- Vi vill att insatser mellan Region Gävleborg och kommunerna fungerar sömlöst
- Vi vill att Region Gävleborg utnyttjar möjligheter med digitala vårdverktyg med förnuft
- Vi vill att Region Gävleborg arbetar för att minska skadeverkningar av läkemedel

Alla ska kunna känna sig trygga i att den nära vården finns när den behövs, det gäller allt från barnvårdscentralens viktiga arbete till att avancerad vård i hemmet fungerar vid svår sjukdom. Vården ska organiseras utifrån människors behov. Strukturen ska underlätta både för människor med enkla och övergående behov och för människor med stora och komplexa behov. Det är extra viktigt med en sammanhållen vård som präglas av kontinuitet för personer med flera olika kroniska sjukdomar. Dessa personer är ofta äldre och sköra. Närheten till människor ska bygga på korta geografiska avstånd, goda relationer till vårdgivare och stor tillgänglighet.

En enkel och tillgänglig väg in är avgörande för att alla grupper i samhället ska få tillgång till rätt vård och insats i sjukvårdssystemet oavsett behov. Individens språk, kön, funktionsvariationer och ekonomi ska aldrig vara avgörande för den givna vården, avgifter och tillgänglighet får inte äventyra möjligheten till rätt och god vård.

Den vård som sker inom ramen för sjukhusens verksamhet behöver också förändras och främja uppbyggnaden av nära vård med fungerande samverkan mellan kommunernas och regionens vård. Utvecklingen av en god och nära vård ska göras genom att primärvården byggs ut och får ett större uppdrag - och därtill mera resurser. De som önskar och kan ska få vård i sina egna hem. Råd och stöd ska vara en naturlig del av den nära vårdens arbete. Människor får ofta stöd från både sin kommun och Region Gävleborg. Idag finns alltför ofta en klyfta mellan insatserna från Region Gävleborg och kommunerna. Vård och omsorg måste istället gå hand i hand. Samordningen och samverkan behöver ständigt utvecklas. Administrativa gränser för vård och omsorg ska helst inte märkas av patienter och brukare.

Digitala verktyg inom vården ger en mer effektiv vård samtidigt som patientens makt stärks och större hänsyn kan tas till klimatet. Framförallt i glesbygd kan digitala lösningar minska

behovet av långa resor till sjukvårdsinrättningar. Med digitala verktyg i hela hälso- och sjukvården kan vården komma närmare patienter. Med rätt lösningar kan medarbetare ägna mer tid åt patienter. Tillgången till digitala verktyg ska vara jämlik. Alla som vill ska enkelt och smidigt kunna följa sin egen vård via digitala lösningar. Utvecklingen av nya digitala vårdverktyg är ett område där det händer mycket och fort. Som vid all ny teknik uppstår nya utmaningar inom säkerhet, integritet och med nya sätt att arbeta. Patienters integritet och säkerhet måste alltid komma i första hand.

Mediciner och läkemedel räddar många liv och ger många människor en bättre livskvalitet. Samtidigt har alltför många mediciner negativa effekter på hälsan. Läkemedelsförskrivningen behöver regelbundet ses över och justeras för att säkerställa både effekt och skadeverkningar. Särskilt viktigt är det för äldre med flera olika kroniska sjukdomar. Region Gävleborg ska förenkla möjligheten till egen forskning. Medicinsk forskning behöver bli bättre på att ta fram alternativ och komplement till läkemedel och nya former av smärtlindring. Förändrad läkemedelsanvändning är viktigt också för att motverka antibiotikaresistens. Förutom att inte skapa skadliga effekter på miljön av en stor antibiotikaanvändning så riskerar antibiotikaresistenta bakterier många människors liv.

2.5 Akutsjukhus och slutenvård i Gävleborg

- Vi vill att Region Gävleborg utvecklar akutsjukvården i Gävleborg för vård på lika villkor.
- Vi vill att regionen följer utvecklingen av specialistvård utan att försämra den nära vården.
- Vi vill att Region Gävleborg arbetar för att följa Socialstyrelsens rekommendationer om en beläggningsgrad på våra sjukhus.
- Vi vill se en långsiktig uppbyggnad av beredskapskapaciteten på våra akutsjukhus.

Region Gävleborg ska utveckla och förbättra akutsjukhusen i Gävle respektive Hudiksvall.

Akutsjukhusen ska kompletteras med vård i hela länet och Bollnäs sjukhus ska fortsätta utvecklas. Alla människor i länet ska ha tillgång till vård på likvärdiga villkor.

Specialisering av vård sker i hela Sverige. För att skapa ett större kunnande och erfarenhet sker vissa behandlingar bara på några få ställen i landet. Det här är till vissa delar bra och oundvikligt, men det gäller att kritiskt granska denna process. All specialistvård behöver inte vara centraliserad, det ska samtidigt finnas nära och bra vård i hela länet.

Beläggningsgraden på våra sjukhus alldeles för hög vilket hotar patientsäkerheten. Överbeläggningar och utlokalisering av patienter till vårdavdelningar där man inte har full kompetens att hantera patientens sjukdom innebär risker för patienterna. Gävleborg tillhör de fem län i landet som har lägst antal vårdplatser per 1000 invånare Vi vill följa Socialstyrelsens rekommendationer om en beläggningsgrad på 85%.

Såväl pandemin som Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har visat på stora brister i sjukhuskapaciteten i beredskapstider. Här krävs en långsiktig uppbyggnad av beredskapscapaciteten på våra akutsjukhus.

2.6 Främja psykisk hälsa

- Vi vill se ett mänskligare samhälle
- Vi vill göra den psykiatriska vården mer tillgänglig
- Vi vill att barn och ungas psykiska hälsa ska prioriteras
- Vi vill förstärka helhetssynen på patienten och individens inflytande inom psykiatrin
- Vi vill att vården blir bättre på att fånga upp äldres psykiska ohälsa

God psykisk hälsa ger individen möjlighet att hantera livet i med och motgång. God psykisk hälsa ger också samhället stora sociala och ekonomiska fördelar, och ger större beredskap att klara kriser. Allt för många upplever ett eller flera symtom på psykisk ohälsa, det gäller i allra högsta grad vår region. Kraven i samhället ökar och hjulen snurrar allt snabbare. Ojämligheten i hälsa ökar. Samhället behöver helt enkelt bli mänskligare!

För att förbättra och utveckla det förebyggande arbetet behöver psykiatrin komma närmare människor. Primärvården behöver inkluderas i arbetet. Tillgängligheten behöver ökas både när det gäller öppettider och genom uppsökande verksamhet. Anhöriga är ofta en ovärderlig tillgång och behöver både involveras i vården och själva få ett bra stöd.

Allt fler barn och unga mår dåligt och söker hjälp hos vården. Allt för många av Sveriges barn och unga har en psykiatrisk diagnos. Inom barnhälsovården ska psykiatrin ha en lika naturlig plats som övrig hälso- och sjukvård. Vi vill att barn och unga får den vård de behöver snabbt. Ungdomsmottagningar kan ha en viktig roll att fånga upp och stötta ungdomar med psykisk ohälsa. En av de viktigaste åtgärderna för bättre psykisk hälsa hos barn och ungdomar är välfungerande samarbete och samverkan mellan kommun och region. Ett delat ansvar över organisationsgränser får inte påverka vård och stöd till barn och unga.

Helhetssynen inom den psykiatriska vården behöver förstärkas. Psykoterapi, fysisk aktivitet på recept och grön rehabilitering kan vara viktiga verktyg för att bryta den ökade användningen av mediciner inom psykiatrisk vård. Olika terapeutiska metoder behöver förstärkas. Trenden med ökad medicinanvändning i den psykiatriska vården måste brytas. Hälso- och sjukvården ska stötta personer med psykisk ohälsa utifrån deras egna förutsättningar, önskemål och behov. Den ökade psykiska ohälsan med besvär som oro, ångest och sömnproblem, behöver mötas med ett långsiktigt och strategiskt arbete inom alla samhällets sektorer.

Psykisk ohälsa hos äldre kan vara svår att upptäcka. Symtomen kan döljas av andra sjukdomar. Många äldre uppger vid egen skattning att de har god hälsa, trots att de har

antidepressiv medicin och sömnmedel. Vården behöver bli bättre på att fånga upp äldres psykiska ohälsa och på att erbjuda alternativ och komplement till läkemedel.

2.7 Ökat samarbete kring våld och missbruk

- Vi vill förbättra och utöka det förebyggande arbetet kring missbruk och beroende
- Vi vill utveckla hälso- och sjukvårdens arbete för att fånga upp signaler om våld i hemmet
- Vi vill att missbruksvård och psykiatrisk vård ska gå hand i hand

Droger skördar alldeles för många liv i Gävleborg. Alkohol och droger utsätter individer och familjer för stort lidande. Dessutom orsakar missbruk samhället enorma kostnader. Personer och medberoende som lider av missbruksproblematik ska erbjudas bästa möjliga hjälp och stöd att komma ur sitt beroende. Det här är ett arbete för både kommunerna och Region Gävleborg. Inte minst primärvården är ovärderlig i det drogförebyggande arbetet. För att minska smitta och narkotikarelaterade dödsfall, vill vi utveckla arbetet med råd och stöd till svårnådda grupper. För att minska förekomsten av injektioner och använda sprutor på offentliga platser så är lågröskelmottagningar viktiga.

I ett jämlikt samhälle där människor känner sig delaktiga minskar våld och missbruk. En stor samhällsutmaning är att förebygga och hindra våld i nära relationer. Vårdens alla delar ska kunna fånga upp signaler om våld i hemmet. Detta är ett område som hela tiden behöver utvecklas inom hälso- och sjukvården för att säkerställa ett gott omhändertagande. Region Gävleborgs folkhälsoarbete behöver inkludera alla former av våld i nära relationer, i samarbete med länets kommuner.

Vården av missbrukare med psykiatriska diagnoser får inte leda till att den berörde hamnar mellan stolarna. Det uppsökande arbetet tillsammans med kommuner utgör en viktig del i det förebyggande arbetet och psykiatrin måste ha resurser för att upptäcka och hjälpa dessa grupper

3. Miljön

Resursmedvetenhet och skydd av natur

I vårt gröna Gävleborg lever människan i samklang med naturen. Skogarna, sjöarna och ängarna finns tillgängliga för oss alla, men lika mycket för sig själva. Vår cirkulära ekonomi främjar en hållbar resurshantering. Vårt lokala kretslopp bygger på resursmedveten hantering av mat, energi, kläder och material. Vårt Gävleborg klarar av att både klimatanpassa samhället mot klimatkrisens effekter, samtidigt som vi skapar en hoppfull och hälsosam framtid där vi visar att rättvis omställning för alla är möjlig. Mer skyddad och vild natur säkerställer den biologiska mångfalden och skapar möjligheter för långsiktigt hållbara och resilienta samhällen. Dessa grundsystem är viktiga läromästare för både nutid och framtid.

3.1 Region Gävleborg ska ställa om

- Vi vill att Region Gävleborg samverkar och vara en ledande kraft för omställning i länet
- Vi vill att biologisk mångfald och klimat är prioriterade frågor för regionen
- Vi vill att omställningen genomförs på ett rättvist sätt såväl lokalt som globalt
- Vi vill att skogen brukas hållbart på riktigt och för kommande generationer
- Vi vill att Gävleborgs kust, hav och älvar skyddas i högre utsträckning
- Vi vill att Gävleborg tar sitt ansvar för att sänka sin klimatpåverkande konsumtion
- Vi vill att Region Gävleborg minimerar sina verksamheters miljö- och klimatpåverkan

Att ställa om samhället för att möta vår tids stora utmaningar ska stå högt på dagordningen för alla Region Gävleborgs verksamheter. En rik variation av skog, jord, ängar, sjöar, hav och tätorter ger goda förutsättningar för ett liv i samklang med naturen, därmed har Gävleborg möjligheten att skapa lösningar som ökar livskvaliteten i länet. Genom att stödja utveckling och bidra till kunskapsspridning kan regionen ta på sig ledartröjan. Mer av våra regionala samarbeten liksom regionala utvecklingsmedel behöver riktas till att främja utvecklingen av ett hållbart och klimatneutralt samhälle i grunden.

Region Gävleborg ska tillsammans med kommuner, företag, privatpersoner, myndigheter och ideella organisationer arbeta för ett grönt Gävleborg. Samverkan ska skapa bättre förutsättningar för en rikare biologisk mångfald, för ett fossilfritt samhälle och lägre miljöpåverkan. Fler naturområden behöver skyddas, vattendrag restaureras och skog brukas med försiktighet.

Klimatkrisen accelererar och den biologiska mångfalden minskar snabbare än någonsin. Båda är akuta hot mot en hållbar framtid för allt levande på jorden – växter, djur och människor. Vår region och våra kommuner kan skapa förutsättningar för rättvisa, solidariska och fossilfria samhällen där naturen och vår miljö också får plats att utvecklas. Vi lever på en planet med ändliga resurser som behöver fördelas mer solidariskt, omställningen ska vara möjlig för alla. Fossilfrihet är en absolut nödvändighet, men får inte ske på bekostnad av utarmad biologisk mångfald.

Trakthyggesbruket skall successivt avvecklas till förmån för kontinuitetsbruk, bevarande av biologisk mångfald och tillgänglighet för rekreation och friluftsliv. Jordbruket skall ställas om till ekologiskt och brukningsmetoder baserade på kretslopp, minskat utsläpp av klimatgaser och etisk djurhållning.

Omställningen kräver en omvärdering av samhällets syn på lycka, tillväxt och konsumtion. Gävleborg är rikt på skogsplantager men tyvärr finns det inte mycket orörd, gammal skog kvar. Tillsammans med skogs- och jordbrukare ska samhället gå mot en hållbar grön näring genom resurseffektivitet och värnande av den biologiska mångfalden.

Gävleborgs kust, hav, älvar och dess ekosystem behöver ökat skydd på flera sätt, från övergödning, överfiske och exploatering. Region Gävleborg har stora möjligheter att hysa våra vilda djur och skall verka för att detta sker i samexistens med regionens invånare genom ett ökat faktabaserat informationsarbete och stärkt ekonomisk ersättning för förebyggande insatser till regionens näringsidkare som bedriver tamdjursuppfödning.

Klimatkampen i Gävleborg ska utgå från solidaritet, solidaritet med människor, djur och natur. Takten i den gröna omställningen i Gävleborg måste utgå från forskning och vetenskaplig analys. Parisavtalets målsättningar är fortsatt relevanta. Koldioxidutsläppen som görs i Gävleborg och som orsakas av konsumtion i Gävleborg ska sänkas så att länet tar sitt ansvar.

Region Gävleborg ska minimera de egna verksamheternas miljö- och klimatpåverkan. Alla anställda ska ges utbildning om miljöpåverkan och hållbarhet. Alla transporter ska vara fossilfria och förnyelsebara. Region Gävleborg ska bidra till utvecklingen av mer biogas, för både tunga som kollektiva transporter, privata transporter samt industri. Regionen kan också bidra till skapandet av fler fossilfria tankställen i alla länets kommuner.

3.2 Giftfri miljö

- Vi vill att kemikalieanvändningen minskar
- Vi vill att plast- och mikroplaster begränsas så mycket som möjligt
- Vi vill att alla mark- och vattendrag är friska och fria från föroreningar
- Vi vill att Region Gävleborg arbetar för mindre miljöpåverkan av läkemedel

Användningen av kemikalier ökar kraftigt, kemikalier kan vara avgörande och viktiga i rätt sammanhang, men måste användas med försiktighet. Kunskapen om kemikaliers påverkan är fortfarande för liten och arbetet med att minska påverkan måste prioriteras. Ett strategiskt arbete ska prioriteras för att minska kemikalieanvändningen i alla regionens verksamheter.

Plast och mikroplaster förstör allt mer i hav och natur. Människor, djur och organismer runt om i världen påverkas som en direkt konsekvens av plastrester. Gävleborg har en lång bit kvar innan all onödigt plast är borta. Region Gävleborg ska vara ett föredöme, mängden plast- och engångsmaterial måste minska, och ska i möjligaste mån återvinnas och de som finns kvar ska tillverkas av biologiskt nedbrytbart material.

Gävleborgs historia av tunga industrier och sågverk har skapat stora behov av återställning av marker och vattendrag. Kommande generationer ska kunna bada och leka i friska sjöar och hav. Våra marker ska vara fria från gifter, mer resurser behöver prioriteras till återställning.

Den ökade användningen av mediciner skapar allt större problem för växter och djur. Hormonstörande ämnen förändrar fiskars beteenden och livsmedel innehåller mer och mer läkemedelsrester. Läkemedlens skadeverkningar måste minska. Det ska vara lätt för både medarbetare och patienter att välja de miljöbästa alternativen. Region Gävleborg ska bidra till utvecklade metoder för att ta bort läkemedelsrester från avloppsvatten.

3.3 Grön energiomställning i Gävleborg

- Vi vill att Gävleborg ska ta större ansvar för att producera den energi som vi behöver
- Vi vill att Region Gävleborg ska minska sin energiförbrukning och energieffektivisera mer
- Vi vill att Region Gävleborgs verksamheter bedrivs inom ramen för hållbara och rättvisa koldioxidutsläpp
- Vi vill att Gävleborg ska vara fritt från uranbrytning, kärnkraft och kärnavfallslager.

Omställningen till ett hållbart samhälle handlar till stor del om energiomställning. För att samhället ska fungera helt utan fossila bränslen och kärnkraft måste energiförbrukningen effektiviseras och tillvaratagandet av förnybar energi öka. I Gävleborg är energislag som sol, vind, vätgas, bioenergi och biogas viktiga faktorer för att klara den gröna omställningen och möta näringslivets utveckling. Energi som baseras på skogsråvara ska bara användas om den biologiska mångfalden kan värnas. Tillvaratagande av förnybar energi och energilagring ska stöttas i länet. Nya vindkraftparker skall förankras bland lokalbefolkningen som också ska få del av avkastningen. Biogas ska möjliggöras på fler sätt från såväl deponier, matavfall som industri, till såväl kollektivtrafik som industri och andra behov. Även fossilfri energi bygger på utvinning av ändliga resurser, vilket måste tas med i bedömningen av hur detta kan ske.

Region Gävleborgs energiförbrukning ska minska samtidigt som fossil energi i alla dess former inte används. Region Gävleborg ska utnyttja energin effektivare i fordon och lokaler. De egna fastigheterna ska byggas och underhållas utifrån lågenergiprinciper och vara kretsloppsanpassade. Klimatavtrycket av nya byggnader ska redovisas. Trä ska vara ett förstahandsalternativ för klimatsmart byggande. Solenergi ska installeras i större utsträckning och sättas även på äldre fastigheter. Kärnkraftsel ska inte användas. Vid all nybyggnation ska livscykelanalys tillämpas för att bästa långsiktiga val ska göras.

Region Gävleborgs verksamhet ska hålla sig inom ramen för en klimatbudget baserad på hållbara och rättvisa koldioxidutsläpp. Att införa en koldioxidbudget i Region Gävleborg, inom ramen för länets ansvar enligt Parisavtalet, och att kontinuerligt mäta koldioxidavtryck från samtliga verksamheter är viktiga steg.

Gävleborg ska även fortsättningsvis vara fritt från uranbrytning, kärnkraft och kärnavfallslager. Forsmarks närhet till Gävleborg gör avveckling av kärnkraft till en viktig fråga för länet. Små modulära kärnkraftverk ska inte vara en del av Gävleborgs energiproduktion.

3.4 Resor och transporter i ett grönt Gävleborg

- Vi vill att alla transporter sker fossilfritt och att tåg och sjöfart prioriteras i Gävleborg
- Vi vill satsa på större möjligheter att använda cykel, både i staden och på landsbygden
- Vi vill utveckla länets järnvägar och prioritera dubbelspår på Ostkustbanan och utöka Norra stambanans transportkapacitet
- Vi vill ha fler enkla tågstopp för de regionala tågen
- Vi vill att det ska gå att tanka fossilfritt och ladda snabbt i hela länet
- Vi vill skapa goda förutsättningar för näringslivet med klimatsmart infrastruktur

Miljöpartiet vill satsa på en infrastruktur som tar oss in i en hållbar framtid. Infrastrukturen ska underlätta omställningen till ett utsläppsfritt samhälle utan onödiga transporter. De transporter som ändå görs ska ske på ett sätt som minimerar påverkan på klimat och miljö. Med en utveckling av tåg- och sjöfart för långväga trailertransporter av gods kan trängseln på vägarna minska drastiskt i länet. Sjöfarten är en outnyttjad kapacitet längs kusterna och på vattenvägar inom landet. Samtidigt måste kraven på sjöfartens miljöanpassning öka.

Att gå och cykla är de mest miljövänliga och folkhälsofrämjande sätten att färdas. Att möjliggöra för fler att kunna cykla och välja cykeln främjar människors frihet. Cykeln ska vara ett lättillgängligt transportmedel både i städerna och mellan tätorter på landsbygden. Längre cykelstråk är dessutom viktiga för turismens utveckling. Cykel ska kunna framföras med enkelhet inom hela länet, antalet säkra cykelparkeringar ska kraftigt öka och möjligheten att ta med olika typer av cyklar i kollektivtrafiken ska förbättras.

Tåg är ett energieffektivt och snabbt sätt att resa. Dubbelspår på Ostkustbanan skulle förkorta restiden mellan större orter markant vilket är avgörande för ökad tågpendling. Även Bergslagsbanan och Norra stambanan behöver förbättras. Inlandsbanan i länets västra del kan förutom att fungera som turistmagnet också utgöra en bra reservväg vid problem.

I Miljöpartiets vision finns fler lokala tågstopp i hela länet. Tågstopp behöver kunna ske på fler platser med nya metoder som inte alltid skapar stora investeringar.

De fossilfria alternativen av drivmedel är många. Alla alternativ behövs och inget fossilfritt energislag bör ännu uteslutas. Bränslens påverkan på biologisk mångfald och miljö måste påverka valen. Det ska vara möjligt att tanka och ladda förnybart i hela länet.

Infrastrukturen ska möjliggöra ett klimatsmart arbets- och näringsliv i hela Gävleborg. Möjligheterna till ett näringsliv som inte är beroende av fossila drivmedel ska vara goda i hela länet. Det ska vara lätt för företag att välja klimatsmarta transporter och resande. Samtidigt ska nya lösningar med färre transporter underlättas.

3.5 Enkel, bekväm och prisvärd kollektivtrafik i hela länet

- Vi vill att kollektivtrafiken ska vara en central del i vårt välfärdssamhälle
- Vi vill att kollektivtrafiken ska ses ur ett samhällsekonomiskt och ekologiskt perspektiv
- Vi vill att det ska vara enkelt att ta med olika sorters cyklar på bussar och tåg
- Vi vill utveckla alternativ för att kunna bo och resa i Gävleborg utan att äga egen bil
- Vi vill utveckla samverkan med omkringliggande regioner och arbeta för att fler nationella prioriteringar hamnar i vår region

Miljöpartiets mål är en bekväm och väl utbyggd kollektivtrafik för alla. Kollektivtrafiken ska utvecklas så att den på allvar kan utmana privatbilismen. Där resande och flexibilitet inte medför onödigt stora ansträngningar på klimat och miljö. Kollektivtrafiken ska vara tillgänglig för alla oavsett boendeort, ålder, funktionsvariationer eller digital vana. Den är en central del av ett välfärdssamhälle.

Dagens resande måste ändras. Klimatet och jorden klarar inte av människors bilresande. Resandet är också väldigt ojämnt, där inkomst och förmögenhet styr möjligheter till vårt resande. Kollektivtrafiken ska utvecklas så att fler kan välja kollektivt resande. Kollektivtrafiken i Gävleborg ska präglas av hög kvalitet, låga priser, punktlighet och tillgänglighet. Kostnaderna för Region Gävleborgs kollektivtrafik ska ses ur ett samhällsekonomiskt och ekologiskt perspektiv. Det ska vara billigt, enkelt och bekvämt att resa kollektivt.

Kollektivtrafiken ska kompletteras med en säker gång- och cykeltrafik. Det ska vara möjligt att ta med cykeln på bussar och tåg. Tillgången till säker parkering för cyklar är centralt för att underlätta hela resan. Cykeluthyrning vid stationer och hållplatser i hela länet ska införas. Kollektivtrafiken ska drivas på förnybara bränslen och vara tillgänglig i hela länet.

Tillgängligheten till kollektivtrafiken ska öka men ökad rörlighet är inte ett mål i sig. Det är lika viktigt att arbeta för att minska behovet att resor. Det kan bland annat göras genom god samhällsplanering som för bostäder, arbetsplatser och service närmare varandra. Det kan också göras genom digital kommunikation, distansarbete och klimatsmarta logistiksystem. De transporter som ändå sker ska ske med trafikslag, fordon och drivmedel som har liten miljöpåverkan.

För orter med få resande ska närtrafik, samåkning och andra alternativ göra att länets alla invånare har en reell möjlighet att färdas utan egen bil. För att förenkla resandet med kollektivtrafiken och öka tillgängligheten bör alla typer av biljetter och avgifter samordnas regionalt och ännu hellre nationellt. Det ska vara enkelt att köpa och få information om biljetter och resor. Det ska vara möjligt att betala med kontanter på tåg och buss.

4. Regional utveckling i Gävleborg

Ekonomi är ett verktyg för att främja jorden och människors välbefinnande

I vårt gröna Gävleborg kommer all energi från förnybara källor och materialanvändningen är sluten i ett kretslopp. Samhället och dess ekonomi är i balans med naturen och tar långsiktig hänsyn till människor, djur och miljö. Sociala aspekter, där fler inkluderas i arbetsmarknaden, stödjer regionens utveckling. Utveckling skapas genom nya metoder och omfördelning istället för strävan efter tillväxt. Den gröna omställningen tar hänsyn till planetens ändliga resurser och den biologiska mångfalden, och ger fler jobb, ökad folkhälsa och högre livskvalitet.

4.1 Regional utveckling inom ramen för Agenda 2030

- Vi vill att Gävleborg ska vara en drivande kraft för att förverkliga Agenda 2030
- Vi vill att basen för regional utveckling ska vara social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet

De stora utmaningarna blir allt tydligare. Klimatfrågan är inte ett avlägset problem – den berör var och en som lever nu. Torka, översvämningar, bränder och andra följder av ett varmare och mer extremt klimat slår redan här och nu hårt mot människor och påverkar allt liv på planeten. En miljon av planetens 8 miljoner arter är i snabb takt på väg att dö ut. Skogar och oceaner blir skövlade, nedsmutsade och förstörda. Polariseringen mellan människor ökar både runt om i världen och i Gävleborg. Sociala klyftor gör att möjligheten att skapa sig ett gott liv utifrån sina egna förutsättningar inte är självklar för alla människor i länet. Tillgången till arbetsmarknaden är långt ifrån jämlik eller jämställd. Alldeles för många människor upplever ekonomisk stress med osäkra inkomster. Barn och unga växer fortfarande upp i fattigdom och utan möjlighet att forma sina egna liv. Demokrati och mänskliga rättigheter ifrågasätts allt mer, över hela världen liksom i Sverige. För att möta alla dessa utmaningar har världen enats om FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling. Gävleborg har förutsättningar och resurser att vara en drivande kraft för att förverkliga Agenda 2030.

I omställning till ett samhälle som lever i samklang med människor, natur och kommande generationer måste Agenda 2030 förverkligas. Region Gävleborg ska tillsammans med myndigheter, företag, ideella organisationer och individer ta initiativ till Agenda 2030 för Gävleborg. En Agenda som anger hur FN:s hållbara mål för den globala utvecklingen förverkligas i länet och kan hålla ihop de olika delarna av omställningen till ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart Gävleborg. Den ska utgöra grunden för det regionala utvecklingsarbetet i Region Gävleborg.

4.2 Hushållning med mänskliga resurser

- Vi vill värna Gävleborgs sociala kapital och utveckla de sociala ekonomierna
- Vi vill utveckla Region Gävleborgs samarbete med idéburna organisationer
- Vi vill undersöka alternativa försörjningslösningar

I traditionell ekonomisk tillväxt mäts enbart hur mycket som produceras och konsumeras, dvs. bruttonationalprodukten (BNP). Genom att mäta regional utveckling med andra mått än kronor och ören uppmärksammas allt det arbete som görs och behöver göras för regional omställning. Förutom att trygga inkomster för länets invånare behöver ett samhälle skapas som präglas av jämlikhet, jämställdhet och delaktighet. Man bör kunna mäta invånarnas välmående, inte bara BNP.

Ekonomi är inte bara siffror, lönsamhet och skatteintäkter. Samhället skulle inte överleva utan alla insatser som görs av människor för varandra, för idrottsklubben eller för hjälporganisationen. Det ideella civilsamhällets möjligheter måste uppmuntras. Delaktighet, tillit och jämlikhet växer fram i den sociala ekonomin. Det sociala kapitalet stärker välfärd och samhälle och gör vardag och omställning enklare att hantera.

Miljöpartiets vision är att alla som saknar inkomst ska vara garanterade ett stöd som går att leva på, oavsett vilken inkomst en har haft tidigare och oavsett orsaken till att en saknar inkomst. Medelinkomsten i Gävleborg är låg och många länsinvånare är arbetslösa. Det är hög tid att titta närmare på nya lösningar som basinkomst. Lösningar som både är rättvisa och minskar människors utsatthet. Region Gävleborg bör ansöka om att få genomföra ett pilotförsök med basinkomst.

4.3 Morgondagens näringsliv har många gröna företag

- Vi vill att de kreativa och kulturella näringarna och ekoturismen stärks
- Vi vill stödja utvecklingen av gröna näringar och regionalt producerade varor
- Vi vill uppmuntra utvecklingen av idéburna samhällsengagerade företag
- Vi vill att Region Gävleborg bidrar till att främja ett kretsloppsbaserat jord- och skogsbruk
- Vi vill skapa förutsättningar för en välutvecklad cirkulär ekonomi i länet

Framtiden för Gävleborgs näringsliv ligger i en grön omställning som tar hänsyn till vår planets ändliga resurser och den biologiska mångfalden. I en grön ekonomi är entreprenörer, småskaliga lösningar, innovatörer, forskare och sociala företag viktiga. Kulturella och kreativa näringar är en central pusselbit i framtidens hållbara näringsliv. Design, slöjd och hantverk, besöks- och upplevelsenäringar liksom lokal matproduktion bidrar till den regionala utvecklingen. Besöksnäringen är en av de starkast växande näringarna i Gävleborg. Med historiskt intressanta platser, som Hälsingegårdarna, och med levande natur och vilda djur finns goda möjligheter att ytterligare utveckla en stark ekoturism. Det blir också mer attraktivt för invånarna att turista i sin närmiljö.

Regionala resurser ska främja de hållbara näringarna. Naturen ger stora möjligheter till företagande, utveckling av turistnäringen och bättre livskvalitet. Skog, jord, jakt och fiske utgör ett stort fritidsintresse och är betydelsefulla näringar i Gävleborg med stora möjligheter att utveckla länets besöksnäringar. Näringslivet behöver bli både bredare och grönare för att klara framtidens utmaningar.

Gävleborg behöver fler sociala företag. De skapar arbete och delaktighet för människor som står utanför arbetsmarknaden. Sociala företag tillför samhällsnytta och är en viktig aktör i det gröna samhällsbygget. Förutsättningarna för sociala företag i Gävleborg måste förbättras. Region Gävleborg behöver också förbättra sin samverkan med andra idéburna organisationer.

Satsningar på lokalt och regionalt odlad och producerad mat stödjer ett småskaligt och innovativt företagande. Ett småskaligt jordbruk ger bättre förutsättningar för biologisk mångfald och gröna jobb.

Den cirkulära ekonomin innebär giftfrihet, hållbara sätt att konsumera, hållbar produktdesign och kretsloppstänk. Produkt, material och energi återbrukas så långt möjligt. Nya hållbara sätt att konsumera och använda material, produkter och tjänster används. Genom cirkulär ekonomi skapas ett samhälle som tär mindre på människor och natur.

I Gävleborg ska forskning, innovation och teknikutveckling inom bland annat materialåtervinning, digitalisering och spårbarhet främjas. Bio-ekonomin behöver utvecklas så att biobaserade, förnybara och hållbart producerade råvaror kan ersätta fossilbaserade råvaror i produkter och produktionsprocesser. Det ska vara enkelt och lönsamt för näringsidkare och privatpersoner att dela, reparera och återanvända produkter.

4.4 Alla behövs för framtidens hållbara arbetsmarknad

- Vi vill förbättra ungas möjlighet till egen försörjning
- Vi vill skapa en inkluderande arbetsmarknad där fler får ta plats
- Vi vill att Region Gävleborg deltar i skapandet av morgondagens arbetsmarknad.

Alla unga ska ha möjlighet att leva ett liv som kan förverkliga deras egna drömmar, ambitioner och färdigheter. Det är viktigt med bättre möjligheter till praktik i Region Gävleborgs egna verksamheter, i frivilligorganisationer och i näringslivet. Lösningar som stärker ungas inträde och ställning på arbetsmarknaden ska vara i fokus för Region Gävleborgs arbetsmarknadsarbete.

Skillnader i tillgången till arbete mellan olika personer ska minska. För många är det svårt att ens få in en fot på arbetsmarknaden. Speciellt svårt är det för personer som faller utanför samhällets normer. Samhället behöver bli mera öppet och tillåtande. Alla behövs i förändringen, från offentliga aktörer och företag till ideella föreningar och privatpersoner. En hållbar arbetsmarknad innebär ett större inflytande på arbetsplatsen.

Genom gröna näringar skapas framtidens hållbara jobb samtidigt som den gröna omställningen stöds. Men det är dags att också dela på de jobb som finns. 40-timmarsveckan är ingen naturlag. Med kortare arbetstid är det lättare att skapa en hälsosam balans mellan arbete och fritid. Region Gävleborg ska gå före i utvecklandet av framtidens arbetsmarknad, där livskvalitet och individuella lösningar står i fokus. Det ger de anställda bättre hälsa, stärkt närvaro i jobbet och bättre tid med familjen.

4.5 Region Gävleborgs ekonomi för en hållbar utveckling

- Vi vill att Region Gävleborgs verksamhet redovisas med alternativa välfärdsmått.
- Vi vill att Region Gävleborgs budget tydligt prioriterar en grön omställning för både människor och miljö.
- Vi vill att Region Gävleborgs pensionskapital ska bidra till att uppnå Agenda 2030.
- Vi vill att Region Gävleborgs upphandling används aktivt som en metod i omställningsarbetet för att miljömålen ska nås.

När samhället mäter utveckling och förändring i pengar uppmärksammas inte andra värden än ekonomiska. All Region Gävleborgs verksamhet påverkar människor och miljö. Med alternativa välfärdsmått för verksamheten kan konsekvenser för människor och miljö synliggöras. För att skapa förändring är det viktigt att måtten får en central och styrande funktion.

Region Gävleborgs budget ska bidra till den gröna omställningen genom att prioritera klimatsmarta och miljövänliga lösningar. Utvecklingsmedel, upphandlingar och investeringar ska riktas mot ett samhälle där viktiga grundstenar är människors välbefinnande och hälsa, bättre miljö-, energi- och klimatlösningar samt kompetens och utbildning.

Region Gävleborgs pensionskapital påverkar dagens och morgondagens samhälle. Det ska placeras etiskt och i linje med de tre hållbarhetsaspekterna - social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Oetiska placeringar ska säljas av. Divesteringar i bland annat fossil energi och vapentillverkning är nödvändigt. Region Gävleborg har kommit en bit på vägen men mycket återstår att göra.

Region Gävleborg är en stor konsument och kan via sina inköp främja en grön omställning. Det gäller att i upphandlingen ta socialt och ekologiskt ansvar. Upphandlingar ska främja en cirkulär ekonomi, ett klimatneutralt samhälle, förnybara lösningar och en hållbar arbetsmarknad såväl lokalt som globalt.

4.6 Bättre arbetsvillkor för Region Gävleborgs medarbetare

- Vi vill att Region Gävleborg går före i skapandet av hållbar arbetsmarknad
- Vi vill att Region Gävleborg blir bättre på att se, höra och bekräfta sina medarbetare
- Vi vill att Region Gävleborg blir oberoende av inhyrda medarbetare
- Vi vill att Region Gävleborg inför kortare arbetstid för de anställda

Region Gävleborgs medarbetare är dess främsta resurs. Mer självstyrande enheter, med möjlighet till kortare arbetstid, handledning och individuella schemalösningar kan förbättra medarbetarnas arbetsmiljö och stimulera till delaktighet i vårdens utveckling.

Vidareutbildning för medarbetare inom hälso- och sjukvård är central för en kunskapsstyrd verksamhet. Ännu viktigare blir den när sjukvården förändras. I förändringen av hälso- och sjukvården behöver ansvar och styrning decentraliseras, med sikte på reellt medarbetarstyre och självstyrande enheter. Lärdomar från pandemier och andra kriser måste leda till nya lösningar för rekrytering och omsorg av medarbetare.

Hylläkare och hyrsköterskor är en nödgärd som kostar mer och leder till sämre kontinuitet i vården. För att kunna anställa tillräckligt med medarbetare inom vården måste hållbara rekryteringsplaner införas och utbildningsplatserna öka.

Förkortad arbetstid har varit en lyckad arbetsmiljösatsning på andra håll i landet. Miljöpartiet vill att Region Gävleborg inför kortare arbetstid för de anställda. Med kortare arbetstid är det lättare att skapa en hälsosam balans mellan arbete och fritid. Det kan till en början ske på prov på några enheter, koncentreras på de medarbetare som arbetar obekvämt arbetstid eller införas för alla medarbetare direkt. Viktigast är att en start till förändring sker.

4.7 Vinster i välfärden

- Vi vill att Region Gävleborg tar större ansvar för driften av offentlig verksamhet
- Vi vill att alternativa driftsformer uppmuntras inom offentligt finansierad verksamhet
- Vi vill att vårdföretagens vinster ska återinvesteras i verksamheten

Miljöpartiet är i grunden positiva till olika utförare och driftsformer. Dock har de senaste decenniernas privatisering inom offentlig verksamhet, med fokus på lägre kostnader, lett till minskad insyn, valfrihet och trygghet för många människor. Det finns många verksamheter som bäst genomförs i offentlig regi. Om upphandling eller andra samarbetsformer ska genomföras så ska ekologisk och social hållbarhet värderas högt.

Civilsamhället bidrar idag till samhällets välfärd. Idéburna verksamheter inom välfärdssektorn ska främjas. Alternativa driftsformer skulle skapa en större bredd bland välfärdens utförare. De kan bidra med nya perspektiv, större frihet för medarbetare att utveckla verksamheten och skapa bättre band mellan patienter och brukare.

Miljöpartiet vill på både nationell och regional nivå att vårdföretag i framtiden ska ange i sin bolagsordning att syftet är att bedriva hälso- och sjukvård med hög kvalitet och att vinsterna ska återinvesteras i verksamheten. I dag bedriver privata utförare framgångsrikt hälso- och sjukvård i Gävleborg. Det är viktigt att se över villkoren i hälsovalet så att de inte missgynnar offentliga, privata eller ideella aktörer.

5. Resiliens och beredskap

Resiliens och långsiktighet idag skapar trygghet och handlingsfrihet imorgon

Världen är i mer behov av resiliens, medvetenhet om beredskap men också ökad tillit och demokratiutveckling än på länge. Gävleborg har stora möjligheter att bidra till både våra egna medborgares beredskap men även landet och världens ökade beredskap. Vi kan bidra med mer livsmedel, energi och aktiva medborgare som kan göra världen gott.

- Vi vill stärka länets resiliens för att bättre klara nutidens och framtidens utmaningar
- Vi vill skydda förutsättningarna för jordbruken i regionen
- Vi vill värna vår jordbruksmark, utveckla vår energiproduktion och skydda oss mot klimatförändringar
- Vi behöver stärka vår motståndskraft mot desinformation
- Vi behöver förbereda vårt elsystem för framtida krav
- Vi vill att Region Gävleborg arbetar för bättre resiliens i en orolig värld

Resiliens är vår samlade förmåga att klara kriser, katastrofer och ytterst krig. Världen befinner sig i ett utmanande läge med skenande klimatkris, söndrande demokratier runt oss och krig i Europa. Även Gävleborg påverkas av världsläget och vi behöver göra vår del för att stärka såväl vår som världens gemenskap, tillit till varandra och trygghet. Att aktivt arbeta för en aktiv demokrati lokalt och regionalt är en viktig del, liksom ett starkt föreningsliv, en fri folkbildning och starka lokalsamhällen med rik lokal service. Försök med nya former av volontärverksamhet kan öka den samhälleliga gemenskapen.

Rysslands anfallskrig mot Ukraina har blottat allvarliga brister i vår försörjningsförmåga. I händelse av kris och krig kommer det bli brist på insatsvaror som drivmedel och utsäde. Vi behöver hjälpa våra jordbrukare med förutsättningar och lösningar för att klara sig utan dessa import, samt skydda jordbruksmark och vatten från exploatering som försämrar vår förmåga till odling. Förutsättningarna för att förädla jordbruksprodukterna inom regionen till livsmedel behöver förbättras, detta skapar också bättre lönsamhet och utbud lokalt. Rysslands anfallskrig mot Ukraina har även blottat allvarliga brister även i vår livsmedelsberedskap. De flesta har insett att vi inte kan vara beroende av livsmedelsimport och att Sverige snabbt måste öka den inhemska produktionen av mat. Det kräver mer mark att odla på. I Sverige krymper jordbruksarealen varje år när mark bebyggs och asfalteras.

Våra jordar är också en viktig kolsänka och har en livsviktig funktion för att balansera klimatförändringarna. Dels genom kolinlagring via växternas rötter, dels genom sin förmåga att svälja vatten vid de allt vanligare skyfallsliknande regn som den globala uppvärmningen skapat. De har också en avgörande roll för den biologiska mångfalden och är viktiga för att skapa regional hållbar utveckling. Med ökad självförsörjningsgrad av både livsmedel och varor stärks den lokala arbetsmarknaden och möjligheterna till miljövänlig produktion ökar. Region Gävleborgs samarbeten, upphandlingar och investeringar ska främja småskalighet och biologisk mångfald. Region Gävleborg behöver stödja kommuner och andra organisationer för att utveckla såväl ökad matproduktion, energiproduktion men även kunskap om klimatförändringar och klimatanpassning.

Vi behöver stärka vår motståndskraft mot desinformation och alternativa fakta, liksom öka kunskapen om AI och andra digitala verktyg som kraftigt kommer att förändra och påverka människors liv, hälsa, påverkansmöjligheter och tilltro till samhället.

Elnätet behöver möta framtida krav och effekttoppar. Det innebär bland annat att elnätet behöver balanseras och planeras lokalt. Därför behöver elmarknaden utvecklas och kompletteras med lokala och regionala marknader och elnätet förstärkas på utvalda platser. Det innebär också en flexibilitet att effektivt ta tillvara energin från många lokala energilager i form av till exempel bilbatterier samt större lager. Energigemenskaper och ö-drift bör uppmuntras.

För samhället som helhet har Coronapandemin allt för tydligt visat på behovet av ett samhälle med högre resiliens. Ett samhälle som kan hantera en mångfald av hot, kriser och katastrofer. För hälso- och sjukvården handlar det om att fastigheterna måste anpassas för pandemier och varmare klimat men också att en decentraliserad vård minskar riskerna och ökar möjligheterna till anpassning. För samhället som helhet måste också vår självförsörjningsgrad öka. Regional tillgång till livsmedel, energi och kunskap minskar beroendet och sårbarheten. Lika viktigt är det att främja psykologisk resiliens, det vill säga att värna människors tillit till varandra och till samhällets institutioner genom att exempelvis försvara och förstärka demokratin, rättsstaten och oberoende medier. Det bidrar till att göra oss mer beredda att ställa upp för varandra i kris.

6. Gävleborg i världen

Vad vi gör här påverkar människor på hela jordklotet

I vårt gröna Gävleborg vet vi att vi är en liten men viktig del av världen. Tillsammans med andra aktörer i världen arbetar vi för en bättre värld. Vi välkomnar människor från hela världen att delta i vår strävan och i vår vardag.

- Vi vill att Region Gävleborg samverkar med andra regioner i Europa och övriga världen
- Vi vill att Region Gävleborg placerar sina pensionspengar etiskt och hållbart
- Vi vill att Region Gävleborg ställer krav på etisk och hållbar upphandling
- Vi vill välkomna människor från hela världen till Gävleborg

Gävleborg är en del av världen och det finns bara ett jordklot. Inom den gröna rörelsen tror vi på ett starkt internationellt samarbete kring miljö, fred och utveckling. Gävleborg vinner på att samverka med andra regioner i Europa och övriga världen. Region Gävleborg ska använda de internationella nätverk som finns för att på ett klimatsmart sätt utbyta erfarenheter.

Hur våra gemensamma medel förvaltas och placeras påverkar människor och natur över hela jorden. Offentliga aktörer hör till de största pensionsspararna i världen. För att skynda på omställningen också inom finansvärlden behöver offentliga aktörer gå före. Att Region Gävleborgs pensioner placeras etiskt och i linje med de tre hållbarhetsaspekterna skapar bättre förutsättningar för dagens och morgondagens människor och miljö.

Det globala samhället krymper. Geografiska avstånd betyder allt mindre. Vad människor i Gävleborg gör påverkar allt mer lokalsamhällen i Sydostasien, regnskog i Latinamerika och vilda djur på Afrikas savann. Internationell solidaritet blir allt viktigare. Att ta ansvar för sina handlingar och visa solidaritet innebär bland annat att inte stödja aktörer som systematiskt bryter mot viktiga etiska och moraliska principer. Fred ska med fred skapas. Att visa solidaritet med dagens och morgondagens människor innebär bland annat en kamp mot vidare exploatering av uran och fossila bränslen i närområdet och i resten av världen.

Miljöpartiet de Gröna har en vision om en värld utan gränser, där alla människor kan flytta och ingen tvingas fly. I dagens globala samhälle rör sig människor över gränser mycket mer än förut. Många flyttar på grund av arbete eller kärlek. Andra flyr från krig, fattigdom, våld och förtryck. Allt fler kommer att behöva lämna sina hem på grund av ett förändrat klimat. Vi vill välkomna människor till Gävleborg, vare sig de kommer från Saffle eller Kabul.